

БҮРЯД УНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соедэй, Министруудэй Соедэй орган

№ 281 (13289)

1970 оной ноябриин 28, суббото

Сэн 2 мүнгэн

ШЭНЭ ТАБАН ЖЭЛДЭ ХОНИН АЖАЛАА ЭРИД ТҮРГЭН ХҮГЖӨӨХЫН ТҮЛӨӨ РЕСПУБЛИКЫН ХОНИШОДОЙ ЗҮБЛӨӨНДЭ ХАБААДАГШАДАЙ 1971 ОНОЙ СОЦИАЛИС УЯЛГА

Бидэнэр, республикын колхоз болон совхозуудай хонин ажалай хүдэмэрилгэсэд, республиканска зүблөөндэ сугтаржа, хони үсхэбэрлгын дүнгүүдэ согсолһон, урдаа байһан зорилгонуудыг зүбшэн хэлсэһэн, мүн 1971 ондо болон шэнэ табан жэлэй саашанки онуудта нооно, хониной мяха абалгыг дээшлүүлхэ, хонидой тоо олошоруулаха шатануудта тодорхойһон байһанабди.

Нүүдэй жэлүүдтэ хонидоо саашан олошоруулаха талаар нилээд хүдэмэри ябуулагдажа, зарим тэдэ амжалтанууд туйлагдаһан байна. Табан жэлэй туршада колхоз болон совхозуудта нооно абалга 20 процент, хониной мяха абалга 10 процент дээшлэһэн байна юм.

Республикамнай гүрэндэ нооно худалдаха табан жэлэй түсэб 109,3 процент дүүргэжэ, түсэбнөө үлүүлэн 2360 тонно нооно худалдаа. Байгша ондо гүрэндэ 6400 тонно нооно худалдагдаха гэхэ-гү, али түсэб 110 процент дүүргэжэ. Хонин ажалай продукция абалгыг дээшлүүлхэ сасуу табан жэлэй туршада хонидой тоо 277 мянган толгойгоор гэхэ гү, али 20 процентээр олошорһон байна. Нютагай эрхэ байдалда зохио тухэлэй, нооно үзлгөөрөө, шөгнүүрээрэ нарин нооногто хонин үлгэрэй хонидоо дутахагүй мал колхоз, совхозуудтамай жэлһэ жэл бүри олошоржо байхай. Тийгэжэ Бурядай нарин нооногто хони үдэхэ үндэһэ нуури байгуулагдажа байна гэшэ.

Ажалдаа ехэ амжалтануудыг туйлагдаг хонидой олохон түрүү бригаданууд ажалай үлгэр жэшэ харуулажа, хони үсхэбэрлгөөр шадабаритай эрхэ байһанаа элшэһэн.

Зэдн аймагай «Коммунизм» колхозой ахалаша хонидой Гомбо-Сурун Цыремшиловагай, Николай Гомбоевой болон Сурун Цырегаровагай хүтэлбэрлгэдэ бригаданууд, мүн Анагай совхозой Ойдоо Тагаровай, Удын совхозой Намжилма Тогмитоовагай, Хэжэнгын совхозой Шойн Намжиловай, Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой Бутды Банзарцаевагай даадг бригаданууд табан жэлэй туршада жэлдэ 100 хонин бүриһөө 100, 100-һаа дээшэ хурьга түлжүүлжэ, нооно ехээр хайшалаа гарра.

1970 ондо хонидой 172 бригада 100 хонин бүриһөө 100, 100-һаа дээшэ хурьга томо болгоно шадла.

Зэдн аймагай «Коммунизм» колхозой ахалаша хонидой, Социалис Ажалай Герой Гомбо-Сурун Цыремшиловагай, Ивалгын ОПХ-гай Егнин Вадмаевай бригаданууд байгша ондо 100 хонин бүриһөө 140 хурьга түлжүүлжэ. хонин бүриһөө 4-6 килограмм нооно хайшалаа.

Зэдн аймагай «Коммунизм», Сэлэнгын Карл Марксын нэрэмжэтэ, Бшүүрэй «Победа», «Дружба», Мухар-Шэбэрэй «Искра», Баргажанай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозууд, Борьбогой, Юрунгийн, Заганагын, Анагай совхозууд болон бусад ажаханууд хони үсхэбэрлгөөр хонин дүнгүүдэ туйлаһан байна.

Гэхэтэй хамта хони үсхэбэрлгээ талаар ололсон, 150-аад хүн үгэ хэлэһэн байба.

Хонин горитой дутагдалнууд ушарна. Республикын колхоз болон совхозууд нооно, хониной мяха абалгаа дээшлүүлхэ ехэ арга боломжонуудтай байгаад, тэрэнэ хангалтагүйгөөр хэрэслэнэ. Баргажанай, Ахын болон бусад аймагуудай зарим ажахынуд энэ табан жэлэй туршада хонидойнгоо тоо үсөөрүүлһэн байха юм. Олохон колхоз, совхозуудта урдинхидал адли эхэ хонид олоороо һубайрна, хонид олоороо үхэл гарзала ороно.

Хониной мяха абалга биратай дээшлүүлгэй. Хонидыг муугаар эдэлүүлһэнһээ, бэлшэһэнһээ, харууһанһаа олохонини, илангаа түлгүүд, тон бага шөгнүүртэйгээр, шадал хүлэтайгаар гүрэндэ тушаагдаһа.

Олохон колхоз, совхозуудта үүлтэр хайжаруулаха хүдэмэрилгэдэ горитой анхарал табидаһангүй, хонидыг искусственна аргаар үржүүлгэ эмхидхэлгэдэ дутагдалнууд олон, ашаг шэмэ ехэтэй малшэ шөлэн илгажа, хайнаар түлжүүлхэ хүдэмэри нулаар ябуулагдаһа.

Эрхэ табан жэлдэ республикын хонидой урда шана, харуусалга ехэтэй зорилгонууд табидаһа. Нооно абалга 6 мянган тоннодо хурьгадэхэ гэхэ гү, али 25 процентээр дээшлүүлгэдэхэ, хониной мяха абалга 22 мянган тоннодо хурьгадэхэ гэхэ гү, али 1,5 дахин ехэдхэлгэхэ байна.

Байгша ондо олонхи колхоз, совхозуудта нёдонхойнхоо ехэ тэжээл бэлдэхгэдэһэн, намартаа хонид хайнаар бэлшээгдэһэн, ороондо оруулагдаһан байна. Тийгэжэ үбэлжэлгэ амжалтагайгаар үнэгэргэхэ, 1971 ондо мал ажалай продукцияны нилээд ехээр абаха зохид арга боломжо бич болонхой.

КПСС-эй XXIV съездыг нэрэтэй түрэтэйгээр угтахэ гэгэн бүгээ аралай мурсыондэ оросожэ, бидэнэр, республикын хонидой зүблөөндэ хабаадаһад, 1971 ондо бөлүүлхээр иимэ социалис уялгануудыг даажэ абанаби.

Саашадаа эхэ хонидой отарануудыг бүридхэхэ, хонидоо үдэхэ, тоо толгойнэ олошоруулаха, ашаг шэмэнь дээшлүүлхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулахэ. Хониной нооно абалга 5250 тоннодо, хониной мяха —18 мянган тоннодо хурьгадэхэ, хонин бүриһөө хурьга абажа, томо болгоноби. Бухы республикараа 100 хонин бүриһөө 90 хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриһөө адагынь 3,1 килограмм нооно хайшалаа.

Абаһан энэ уялга амжалтагайгаар дүүргэһэн тула түл абалдаа саг соонь, хайнаар бэлдэхэби, хонидойнгоо байра заһабарилжа, дулаалжа абаад, ээр зэмсэгтэ бэлдэжэ, хэрэгтэй соонь тэжээлээ, минерала болосуудыг газаага оруулажа абахаби. Хонидоо хайнаар эдэлүүлжэ, харууһалжа, бутлынь ондо оруулхын түлөө оролодохой.

Хонидой ашаг шэмэ дээшлүүлхын тула тэдэнэ хүсөөдөр эдэлүүлхэ, уналха, саг соонь хурьгадэһэн эхэһэн хайлажа, жэжэ малай, бэлшээн таргалуулагдаха хонидой отарануудыг бүридхэжэ, тэдэниг бэлшээрин үдэ тарья

талханай зүйлөөр нэмжэ эдэлүүлхэ, минерала тэжээлээр хангажа, хонин бэлшээрнэ табидаһа. Зундаа хонидоо үлгөө, үлгэһын нэрүүндэ хайнаар адуулжа, намартаа таряанай нуури хүсөөдөр хэрэглэжэ, аргатай газартань хонидоо бэлшээхээр хабар эртэ өбөөс, горхо-өбөөсэй хонидоо таригаһа.

Хурьгадэ эхэһэн хайлажа үдэ 24—25 килограммда хурьгадэхэ, гүрэндэ тушаагдаха хонидыг 38—40 килограммтай болгоноби. Хониной нооно хайшалаа хүдэмэрилгэ эмхитэйгээр, богони болзотго, эрхим шанартайгаар үнэгэргэхэби.

Малайнгаа үүлтэр хайжаруулаха зорилгоор үсхэбэрлгэдэ үлгөөдөөр эмэ хурьгадэ шөлэн абажа, хайнаар түлжүүлхэби. Тийгэжэ нютагай байдалда зохио үүлтэр хурьгадэ хуснуудыг, эмэ түлгүнүүдэ шөлэн абажа, түлжүүлхэ хэрэгтэ онсо анхаралаа табидаһа.

Эхэ хонидыг искусственна аргаар үржүүлгын шанарыг хайжаруулахын тула бүхэ отарануудыг зохио пункттай болгохо, эхэ хонидыг, хусануудыг ороонтой хадаа хайнаар бэлдэхэ байһанаби. Хонидоо иматгал эрхим шанартай хусын үрөөр үржүүлхэби. Хонидыг техник үржүүлгын мэрэгжэлдэ, хони үсхэбэрлгын түрүү ондо аргада хурьгадэ түлөө оролодохой.

Хонин ажалай хүгжэлтэ нэн түрүүн гэжээдээр хангаһанаа дуудыдаа байһынь хараала абажа, бидэнэр, хонин ажалай хүдэмэрилгэдэ, хонидой түрүү бригадануудай жэшээгээр сабшалан, бэлшээр хайжаруулагда элбхигтэйгээр хабаадалсажа, тэрэниг саг соонь уналха, үгтүүлхэ, тэжээл бэлдэхэ абажа гэжэ оролодохой.

Хонин ажалыг ашаг үрөө ехэтэй болгохын түлөө үсэд шангаар тэмсэхэ, бүхэ юмэндэ гамтайгаар хандаха, тэжээлдэ зүбөөр гаргашалаа, элдэб хэрэгсэлүүдтэ, ээр зэмсэгүүдтэ эзэн ёһоор хандахаби. Эрдэмэй туйлаһануудыг, түрүү хонидой дүй дүршэлыг хангаһангай шуудлаха, бүхэ отарануудта тэрэниг хэрэглэжэ, тэрэниг ашаг ноононой, хониной мяханы өөрнө үнэ сэн хамдаруулахэби.

Бидэнэр, республикын хонидой зүблөөндэ хабаадаһад, үбэлжэлгөө амжалтагайгаар үнэгэргэхэ, түл гүрээсөө эмхитэйгээр абажа, хайнаар томо болгохо талаар хонидоо туйлаһанхэнь колхоз, совхозуудай хүтэлбэрлгөөдтэ, мэрэгжээдтэ хандаһаби.

Мацшадыг, илангаа нууриһаа томо байлаг малшадыг, худалдаа наймаанай, мелниһаа, соёл гэгээрэлэй талаар хайнаар хангага болонхонь бидэнэр худалдаа наймаанай, мелниһын, соёл гэгээрэлэй хүдэмэрилгэдэ ханданаби.

Советскэ Союзай Коммунист партиянь XXIV съездыг нэрэтэй түрэтэйгээр угтахын түлөө, республикында хонин ажалыг саашалан түргэнөөр хурьгадэхэ, мяха, нооно үлгэһынь дээшлүүлхын түлөө социалис мурсыг үргэнөөр дэлгэрүүлхын бидэнэр, республикын зүблөөндэ хабаадаһад, Буряд ороной бүхэ хонидыг, хүдөө ажахын бүхэ хүтэлбэрлгэдэ болон мэрэгжээлтэлыг урйаһанаби.

ГҮРЭНЭЙ АША ТУҢАДА, АРАДАЙ АША ТУҢАДА

Ажалшалай депутадуудай сельскэ ба поселково Соедүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлгэһэнэрэй Бүхэроссия зүблөөн дээрэ

Москвада, Кремлин Ехэ ордон соо болон сельскэ ба поселково ажалшалай депутадуудай Соедүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлгэһэнэрэй Бүхэроссия зүблөөн секцинууд боложо хубаараад, ноябриин 25-да хүдэмэрлгэ үргэлжэлүүлһэн байна.

«Сельскэ болон поселково ажалшалай депутадуудай Соедүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлгэһэнэрэй Бүхэроссия зүблөөн» ЦК-гай тогтоолой дүргэлгээ тухай асуудал секцинуудта зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаа-

дасал, 150-аад хүн үгэ хэлэһэн байба. * * * Соедүүдэй ажал ябуулагдам саашалан хайжаруулаха хараа замаа, партиянь хараа түсэб бөлүүлхэ талаар, КПСС-эй XXIV съезд нэрэтэй түрэтэйгээр угтахэ талаар зорилгонуудта сельскэ ба поселково ажалшалай депутадуудай Соедүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлгэһэнэрэй Бүхэроссия зүблөөндэ хабаадаһад ехэ элбхитэйгээр зүбшэһэн байна.

Ноябриин 26-да Кремлин Ехэ ордон соо пленарна засэдын болобо. Нухад Г. И. Воронов, Д. С. Полянский, М. А. Суслыев тэндэ суугларһан зон халуунаар угтаба.

Сельскэ ба поселково Соедүүдэй ажал ябуулгын тон шуухала асуудалнуудыг тодорхойгоор хаража үзэһэн найман секцинь хэһэн хүдэмэри тухай мэдээсэл дуудлагдаһан байгаа.

РСФСР-эй хүдөө ажахын министр Л. Я. Флорентьев, Ставрополлин хизаарай Советскэ районий Горько-Волковскэ сельскэ Соедүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлгэһэнэрэй М. Д. Бочарева пленарна засэдын дээрэ тэршэлэн үгэ хэлэһэн байба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэншүүн, секретарь М. А. Суслыев зүблөөндэ хабаадаһадаар халуунаар угтаһан үгэ хэлэбэ. М. А. Суслыев үгэнь ехэ анхаралтайгаар шагнагдажа, алгаташлагар нэгэнтэ бэшэ талдуулагдажа хөн.

Тэрэнэй үгүүлээр КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэншүүн, СССР-эй Верховно Соедэй Президиумэй Түлөөрүлгэһэн Н. В. Подгорный КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соедэй Президиумэй Түлөөрүлгэһэн Н. В. Подгорный үгэнь ехэ анхаралтайгаар шагнагдажа, алгаташлагар нэгэнтэ бэшэ талдуулагдажа хөн.

Танай гоё хайхан ажа-ябадал эсэһэ сусажангай ажалтай арад зоний хэрэгтэ, эб найрамдалай ба социализмын хэрэгтэ шэн зорилгойгоор алба хэлгын гайхамшаг жэшэ болоно гэжэ Н. В. Подгорный хэлэбэ. Чехословак ба совет арадүүдэй аха дүүгэй хани барисаа хүдөө хоорондохи аха дүүгэй хани барисаа бэхжүүлгэдэ ЧССР-эй Президентын

КПСС-эй Центральна Комитетдэ, СССР-эй Верховно Соедэй Президиумдэ, СССР-эй Министруудэй Соедөөдэ элбгэдэхэ бэшэ зүблөөндэ хабаадаһад нэгэн ханалаар баталан абаба.

Сельскэ ба поселково Соедүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлгэһэнэрэй Бүхэроссия зүблөөн хагдажа гэжэ РСФСР-эй Верховно Соедэй Президиумэй Түрүүлгэһэн М. А. Яснов соносхо.

КПСС-эй Центральна Комитетдэ, СССР-эй Верховно Соедэй Президиумдэ, СССР-эй Министруудэй Соедөөдэ элбгэдэхэ бэшэ зүблөөндэ хабаадаһад нэгэн ханалаар баталан абаба.

Сельскэ ба поселково Соедүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлгэһэнэрэй Бүхэроссия зүблөөн хагдажа гэжэ РСФСР-эй Верховно Соедэй Президиумэй Түрүүлгэһэн М. А. Яснов соносхо.

Сельскэ ба поселково Соедүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлгэһэнэрэй Бүхэроссия зүблөөн хагдажа гэжэ РСФСР-эй Верховно Соедэй Президиумэй Түрүүлгэһэн М. А. Яснов соносхо.

Сельскэ ба поселково Соедүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлгэһэнэрэй Бүхэроссия зүблөөн хагдажа гэжэ РСФСР-эй Верховно Соедэй Президиумэй Түрүүлгэһэн М. А. Яснов соносхо.

Сельскэ ба поселково Соедүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлгэһэнэрэй Бүхэроссия зүблөөн хагдажа гэжэ РСФСР-эй Верховно Соедэй Президиумэй Түрүүлгэһэн М. А. Яснов соносхо.

ПРАЖСКА ГРАДТА БОЛОҢОН БАЯРАЙ ЁҢОЛОЛ

ПРАГА. (ТАСС). Чехословакиянь Социалис Республикын Президент, армин генерал Л. Свободо чехословак болон совет орденуудыг барюулагда зороулгата баярай ёһолол Пражка Градта болобо. Социалис Чехословакиянь байгуулагда, эб найрамдал ба социализмын түлөө тэмсэлдэ чехословак ба совет арадүүдэй аха дүүгэй хани барисаа бэхжүүлгэдэ элгитэ ехэ габьяатай байһанайнгаа түлөө, түрөөр 75 наһа гүйсэлгээтэйгөө дашарамд уу л а н, ЧССР-эй Президент тэдэ орденуудаар шагнагдаһан байба.

КПЧ-гай ЦК-гай Нэгэдэхэ секретарь Г. Гусак, КПЧ-гай ЦК-гай Президиумэй гэншүүн В. Биляк, А. Калек, И. Кемпный, Я. Корчак, Я. Штроугал, Л. Лепарт, Я. Пиллер, П. Цолотна, Э. Эрбан ба Чехословакиянь партиянь, гүрэнэй ба нитын бусад ажал ябуулагда баярай ёһолол дээрэ байлсаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэншүүн, СССР-эй Верховно Соедэй Президиумэй Түрүүлгэһэн Н. В. Подгорный, ЧССР-тэ байдаг горный, ЧССР-эй элшэн сайд С. В. Червоненко тэндэ баһа байлсаба.

Баярай ёһололыг КПЧ-гай ЦК-гай Нэгэдэхэ секретарь Г. Гусак, КПЧ-гай ЦК-гай Президиумэй гэншүүн В. Биляк, А. Калек, И. Кемпный, Я. Корчак, Я. Штроугал, Л. Лепарт, Я. Пиллер, П. Цолотна, Э. Эрбан ба Чехословакиянь партиянь, гүрэнэй ба нитын бусад ажал ябуулагда баярай ёһолол дээрэ байлсаба.

КПСС-эй Центральна Комитетдэ бэлгэ—«Революци мандаха болтогой!» гэгэн совет уран зурааша В. Кузнецовий зураг совет ба венгер коммунистуудай, манай ороноудай арадүүдэй унийнэй, бата бхи хани барисаанай тэмдэг болгон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Венгрийн Социалис хүдэмэрилшэнэй партиянь Х съезддэ дамжуулба.

ҮЙНЭЙ ХАНИ БАРИСАНАЙ ҮЛДЭ ТЭМДЭГ

КПСС-эй Центральна Комитетдэ бэлгэ—«Революци мандаха болтогой!» гэгэн совет уран зурааша В. Кузнецовий зураг совет ба венгер коммунистуудай, манай ороноудай арадүүдэй унийнэй, бата бхи хани барисаанай тэмдэг болгон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Венгрийн Социалис хүдэмэрилшэнэй партиянь Х съезддэ дамжуулба.

КПСС-эй Центральна Комитетдэ бэлгэ—«Революци мандаха болтогой!» гэгэн совет уран зурааша В. Кузнецовий зураг совет ба венгер коммунистуудай, манай ороноудай арадүүдэй унийнэй, бата бхи хани барисаанай тэмдэг болгон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Венгрийн Социалис хүдэмэрилшэнэй партиянь Х съезддэ дамжуулба.

КПСС-эй Центральна Комитетдэ бэлгэ—«Революци мандаха болтогой!» гэгэн совет уран зурааша В. Кузнецовий зураг совет ба венгер коммунистуудай, манай ороноудай арадүүдэй унийнэй, бата бхи хани барисаанай тэмдэг болгон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Венгрийн Социалис хүдэмэрилшэнэй партиянь Х съезддэ дамжуулба.

КПСС-эй Центральна Комитетдэ бэлгэ—«Революци мандаха болтогой!» гэгэн совет уран зурааша В. Кузнецовий зураг совет ба венгер коммунистуудай, манай ороноудай арадүүдэй унийнэй, бата бхи хани барисаанай тэмдэг болгон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Венгрийн Социалис хүдэмэрилшэнэй партиянь Х съезддэ дамжуулба.

КПСС-эй Центральна Комитетдэ бэлгэ—«Революци мандаха болтогой!» гэгэн совет уран зурааша В. Кузнецовий зураг совет ба венгер коммунистуудай, манай ороноудай арадүүдэй унийнэй, бата бхи хани барисаанай тэмдэг болгон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Венгрийн Социалис хүдэмэрилшэнэй партиянь Х съезддэ дамжуулба.

КПСС-эй Центральна Комитетдэ бэлгэ—«Революци мандаха болтогой!» гэгэн совет уран зурааша В. Кузнецовий зураг совет ба венгер коммунистуудай, манай ороноудай арадүүдэй унийнэй, бата бхи хани барисаанай тэмдэг болгон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Венгрийн Социалис хүдэмэрилшэнэй партиянь Х съезддэ дамжуулба.

КПСС-эй Центральна Комитетдэ бэлгэ—«Революци мандаха болтогой!» гэгэн совет уран зурааша В. Кузнецовий зураг совет ба венгер коммунистуудай, манай ороноудай арадүүдэй унийнэй, бата бхи хани барисаанай тэмдэг болгон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Венгрийн Социалис хүдэмэрилшэнэй партиянь Х съезддэ дамжуулба.

КПСС-эй Центральна Комитетдэ бэлгэ—«Революци мандаха болтогой!» гэгэн совет уран зурааша В. Кузнецовий зураг совет ба венгер коммунистуудай, манай ороноудай арадүүдэй унийнэй, бата бхи хани барисаанай тэмдэг болгон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Венгрийн Социалис хүдэмэрилшэнэй партиянь Х съезддэ дамжуулба.

КПСС-эй Центральна Комитетдэ бэлгэ—«Революци мандаха болтогой!» гэгэн совет уран зурааша В. Кузнецовий зураг совет ба венгер коммунистуудай, манай ороноудай арадүүдэй унийнэй, бата бхи хани барисаанай тэмдэг болгон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Венгрийн Социалис хүдэмэрилшэнэй партиянь Х съезддэ дамжуулба.

КПСС-эй Центральна Комитетдэ бэлгэ—«Революци мандаха болтогой!» гэгэн совет уран зурааша В. Кузнецовий зураг совет ба венгер коммунистуудай, манай ороноудай арадүүдэй унийнэй, бата бхи хани барисаанай тэмдэг болгон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Венгрийн Социалис хүдэмэрилшэнэй партиянь Х съезддэ дамжуулба.

КПСС-эй Центральна Комитетдэ бэлгэ—«Революци мандаха болтогой!» гэгэн совет уран зурааша В. Кузнецовий зураг совет ба венгер коммунистуудай, манай ороноудай арадүүдэй унийнэй, бата бхи хани барисаанай тэмдэг болгон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Венгрийн Социалис хүдэмэрилшэнэй партиянь Х съезддэ дамжуулба.

КПСС-эй Центральна Комитетдэ бэлгэ—«Революци мандаха болтогой!» гэгэн совет уран зурааша В. Кузнецовий зураг совет ба венгер коммунистуудай, манай ороноудай арадүүдэй унийнэй, бата бхи хани барисаанай тэмдэг болгон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Венгрийн Социалис хүдэмэрилшэнэй партиянь Х съезддэ дамжуулба.

КПСС-эй Центральна Комитетдэ бэлгэ—«Революци мандаха болтогой!» гэгэн совет уран зурааша В. Кузнецовий зураг совет ба венгер коммунистуудай, манай ороноудай арадүүдэй унийнэй, бата бхи хани барисаанай тэмдэг болгон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Венгрийн Социалис хүдэмэрилшэнэй партиянь Х съезддэ дамжуулба.

КПСС-эй Центральна Комитетдэ бэлгэ—«Революци мандаха болтогой!» гэгэн совет уран зурааша В. Кузнецовий зураг совет ба венгер коммунистуудай, манай ороноудай арадүүдэй унийнэй, бата бхи хани барисаанай тэмдэг болгон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Венгрийн Социалис хүдэмэрилшэнэй партиянь Х съезддэ дамжуулба.

КПСС-эй Центральна Комитетдэ бэлгэ—«Революци мандаха болтогой!» гэгэн совет уран зурааша В. Кузнецовий зураг совет ба венгер коммунистуудай, манай ороноудай арадүүдэй унийнэй, бата бхи хани барисаанай тэмдэг болгон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Венгрийн Социалис хүдэмэрилшэнэй партиянь Х съезддэ дамжуулба.

КПСС-эй Центральна Комитетдэ бэлгэ—«Революци мандаха болтогой!» гэгэн совет уран зурааша В. Кузнецовий зураг совет ба венгер коммунистуудай, манай ороноудай арадүүдэй унийнэй, бата бхи хани барисаанай тэмдэг болгон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Венгрийн Социалис хүдэмэрилшэнэй партиянь Х съезддэ дамжуулба.

КПСС-эй Центральна Комитетдэ бэлгэ—«Революци мандаха болтогой!» гэгэн совет уран зурааша В. Кузнецовий зураг совет ба венгер коммунистуудай, манай ороноудай арадүүдэй унийнэй, бата бхи хани барисаанай тэмдэг болгон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Венгрийн Социалис хүдэмэрилшэнэй партиянь Х съезддэ дамжуулба.

КПСС-эй Центральна Комитетдэ бэлгэ—«Революци мандаха болтогой!» гэгэн совет уран зурааша В. Кузнецовий зураг совет ба венгер коммунистуудай, манай ороноудай арадүүдэй унийнэй, бата бхи хани барисаанай тэмдэг болгон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Венгрийн Социалис хүдэмэрилшэнэй партиянь Х съезддэ дамжуулба.

КПСС-эй Центральна Комитетдэ бэлгэ—«Революци мандаха болтогой!» гэгэн совет уран зурааша В. Кузнецовий зураг совет ба венгер коммунистуудай, манай ороноудай арадүүдэй унийнэй, бата бхи хани барисаанай тэмдэг болгон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Венгрийн Социалис хүдэмэрилшэнэй партиянь Х съезддэ дамжуулба.

КПСС-эй Центральна Комитетдэ бэлгэ—«Революци мандаха болтогой!» гэгэн совет уран зурааша В. Кузнецовий зураг совет ба венгер коммунистуудай, манай ороноудай арадүүдэй унийнэй, бата бхи хани барисаанай тэмдэг болгон, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Венгрийн Социалис хүдэмэрилшэнэй партиянь Х съезддэ дамжуулба.

КПСС-эй Центральна Комитетдэ бэлгэ—«Революци мандаха болтогой!» гэгэн совет уран зурааша В. Кузнецовий зураг совет ба венгер коммунистуудай, манай ороноудай арадүүдэй унийнэй, бата бхи хани барисаанай т

Фридрих Энгельс

1820
1970

ГҮН БОДОЛТО, СУУТА РЕВОЛЮЦИОНЕР, ГАЙХАМШАГ ХҮН

Ажалшадые үнэн сурталаар эзб-сөгжүүлэн, ерөөдүйн найн байхан байдалд түүвэ тэмсэлийн зам, уг зорилго болох олол аргатуудыг тодорхойлогшо хургалыне Маркстай хамта зөхбөнөн хүн гэжэ Энгельсые хүндэлдбди.

Пролетаридад түрүүшын эмхилүүдэй эхи нуурине Маркстай хамта табидалсан, хүдэлмэришэнэй хүдэлсөнэй стратеги болон тактика зөхбөлсөнөн тулаада, Энгельс бидэндэ тон үнэтэй ханагдадаг. Марксын нүгшлөнэй хүдлээр уласхоорондын революциноно хүдэлсөнэй бүхү үг-талбарине Энгельс өөртөө даажэ абаха ушартай бололон байгаа. Энгельсын гэрын социалист партинуудай ажал абуулаа залан удардаг хариун, харин ээриний — теоретическэ ба политическэ бүхү асуудалуудые хазалан шидхэгшэ болон юм. «Марксын нүгшлөнэй хүдлээр Энгельс гансаар Европн социалистуудай советник ба хүтэлбэрилэгшэнь байжа үргэлжэлэ. Немец социалистуудые, ... тэгдэргэи оруунуудай түлөөлэгшэдыне, жэшээхээ, испанчууд, румынууд, ородууд, зүбшэл болон заабар абахаа Энгельсгэ булта хандадаг, түрүүшынгээ алхамуудые шибөн бодохо, шэнжэлэн шалтга ушартай болодог байгаа. Эдэнэр булдааа үбгөн Энгельсын ухаан бололой, дүй дүршлэл нангин баялганаа хургал заабар оложо абадаг байһан» гэжэ В. И. Ленин бэшээн. (Бүхү зөхбөлүүдэй суглуулбарин 2-дохи том, 13-хэн хуудалан).

Фридрих Энгельсын бүхү найн хүдэлмэришэн ангин хэрэгтэ, тэрэние социальна талаарх сүлөөрүүхүн түлөө тэмсэлдэ зориулагдан байһа.

Энгельс Германиян экономика эгээн хүжэгийн областэд — Пруссиян королевствын Рейнскэ провинцида түрөөд, эдир залууһаа немец пролетаринарайд айкабтар хүндэ хүшэр дарлалта мүлжэгдэдэ дайрагдахыне, угытай ядуу байдалтай байхыне харан юм. Политическэ дарлалта, шажанай хорото номилт, зариг бүдүүлг ашануудые түрэн нутаг Бархендаа, гимназияда бурхаа үдөө, эсвэгшгээ гэрэшэе харжаа, залуу Энгельсын сэлхээ бодолын эрид буруушал, зөбүрлэдээр нэбтэрэн байгаа. Гимназист байхдаа хархн засагта, тэрэний ноёд түлэмэдэй зоргооро аашаа эхээр дүрагуйтэн зөбүрүхэдэ хэн.

Оршон тойрохн бодото байдалда ойшоолгүйгөөр хандадаг байһанын шэнжэлхы ухаанай үнэтэй суртал бодол эдэхтэй илэрдүүгээр бэдэрхыне Энгельсые баадаа. 1841—1842 онуудай үеэр Берлиндэ сэрэгэй алба хэжэ байхдаа, Гегелин, Фейербахай философи зөхбөлүүдыне, социалистууд-утопистуудай зөхбөлүүдыне шэнжэлэн шудалһан, Берлиндэ университетэдэ ушагдадаг лекцинуудые шанаһан, философиян ба тус түрэн иматал шудала асуудалуудтай хайтар танилсаха гэжэ оролоһон юм.

Суртал бодолой талаар Энгельсын хэйн шэнжэлгэ тэрэнэй Ангилда байха үеэр (1842—1844 онуудай) Энгельс Манчестертахи саарна нэхэдэг «Эрмен ба Энгельс» гэжэ үйлдэридэ коммерческэ хүдэлмэрин дүршэл олохын тула жэгынгээ эрилтээр олоһон байгаа. Энгельс тэдэ жэлүүдтэ Маркс шэнгээр, материализмын ба научна коммунизмын хараа бодол баримтдаг болоһон. «1844 оной аун

Парижда Марксые бараалхадан, — гэжэ Энгельс хожомын дурдаа хэн, — теорин бүхү асуудалуудээр үгээ бүрин ойлгосодог байһаннай эдирээ бэлэй, тэрэ гэгэһнээ хойно бидэнэй хамтын хүдэлмэри ахилһөн юм» (К. Маркс, Ф. Энгельс, зөхбөлүүдэй 21-дохи том, 220-хэн хуудалан).

Маркс, Энгельсын хүсэлээр оролдоһон революциноно-материалист шэнэ суртал бодол тодорхойлон зөхбөлгдө зориулагдан байһа.

Энгельс удаахи жэлдэ «Ангилдахи хүдэлмэришэн ангин байдаа» гэһон түрүүшынгээ монографи соо капитализмын экономикын гүрим ёһонууд ба үзэгдэлүүдыне тодорхойгөр шэнжэлһэн байха.

Научна коммунизмын үндэһэ нуури табигшад суртал бодолой тодорхойлон тайлбарилжа үргэлжэлһан, «Немец суртал» гэһон Маркс, Энгельсын эхэ зөхбөл 1845—1846 онуудта хэблэгдэн гараа юм.

Энгельс хани нүхэртээ хамта теоретическэ асуудалуудые шэнжэлэн тодорхойлхн халдгаар, марксизмые тайлбарилан ойлгуулхын, революциноно пролетаринарайд хүсэ эмхилхын тула тон эхэ хүдэлмэри хэйн байдаг. Эдэнэй хамтын оролдог хүсэлэлгын ашаар Коммунистуудай сөвэ (1847 он) — прелетаридад ерөөдүйн партиин эхи нуури табигдаа бэлэй.

1847 оной эсэтэ Лондондо зарлагдан, Союзай II конгресс шэнэ эмхин программа зөхбөхө даалгари Маркс, Энгельстэ үгэһон байгаа. 1848 оной февраль соо «Коммунист партиин манифест» соносхордог, тэндэн пролетаридад революциноно теори тон хурагын ба тодо хонороор найруулагдан юм.

Коммунистуудай хэблэгдэн гаралта 1848—1849 онуудтхи европийскэ революцинуудай эхилэгдэһэй тулаада бэлэй. Марксизмын мүнхэ хургал байһанын тэдэ революцинуудай үдэ эли тодор лавлагдан батагдада. Германидахи революцинда бабаадаша Энгельсын түрээ үеын ажал абуулаа туйлай үргэе хэй байһан.

Коммунистуудай сөвөдэхн «зүүнэй» мохо бологшдыне элишалан бута сохио абадалда Энгельс угаа эхэ үүргэ дүргэлһэн байдаг. «Зүүнэй» мохожид тэрэ дары булгалганууд, востанинуудые хэжэ гэжэ уриалдаг, пролетаринарайд революциноно хүсэе суртал бодолой талаарх удаа дараалан удаа нятгаруулаха, эсвэл эли жагсааха гэһон научна коммунизмын үндэһэ нуури табигшад тактике буруушадаг байгаа.

Маркс, Энгельс хилин саана байхдаа, материалнаа муу байдалтай шалтагаалан, эхэ бэрхшээл үзэһон юм. Эхэ бүлэгтэй Маркс илангааа хэсүү байдалда оройн байгаа. Научна коммунизмые экономикын талдаархы тодорхойлон тайлбарилжа арга Маркста олгохо, үдэр үдэрэй түлөөнөөр хүдэлхэ литературна хүдэлмэриһөө зарим тэдшыне сүлөөрүүлхы оролдон, Энгельс хани барисааныха аша туһада туйлай эхэ баатаршалга гарганан, өөрыгөө хохидоло оруулан байдаг. Маркста туһа хүргэхэ зорилгоор 20 шахуу жэл соо шэнжэлхы хүдэлмэри хизаараха, өөрыгөө дүрагуй коммерческэ абуулаа хэжэ баатрай болоһон. Энгельсын ходо мүнгөөр туһалаагүй хаан, Маркс гол зөхбөл — «Капитала» бэшэжэ бирахагүйһөө гадна ядуу байдалда хашагдажа хорхордо болохо байгаа гэжэ В. И. Ленин тэмдэглэе бэлэй.

Маркс, Энгельс хилин саана байхдаа, хархис мүрдэлгын жэлүүдтэ хэдэ хэдэн онуудтхи ханинарала, ади үзэл бодолтонго бата холбоо барисаатай байжа үргэлжэлһэн, Англин хүдэлмэришэнэй хүдэлсөнэй эдэхтэйгээр хабаадаһан юм. Жэшээхэл, Ф. Энгельс Манчестертэ (эндэ 1870 он болотор байһан) чартистуудай олонитын эми байгуулаа. Мүн Ирландин революционернууд — фениүүдтэ нилээд туһалаа.

Маркс, Энгельсын абуулан ойлгууламжын, шэнжэлхы ба эмхилдэлэй хүдэлмэрин ашаар, 1864 ондо Хүдэлмэришэдэй Уласхоорондын Эблэл — революциноно пролетаридад интернациональна түрүүшын эми байгуулагдаа хэн. В. И. Ленинэй хэлэһанэй ёһоор, энэ нэгэдэлэй хүдэлмэридэ Энгельс эхэ үүсхэл абыас-тайгаар хабаадаһан, эдэб эсын социалист сектиүүд ба шөлгөлүүдтэ эсэргүүсэн, хүдэлмэришэн ангин тэмсэхэ нэгэдэмэл тактика зөхбөлгдөн Маркста эдэхтэйгээр туһалан байһа.

Пролетаридад түүхэдэхн түрүүшын революциноно — Парижад Коммунист үдэ Энгельс угаа эхэ үүргэ дүргэлһэн юм. Генеральна Советай суглаанууд дээрэ үгэ хэлэхэдэ, Коммуна гэһшэ, буржуазна гэзонтүүдэй тайлбарилдагтай, бүлэг тэмдэдэй булгалган башэ, харин хүдэлмэришэн ангин олонитын хүдэлсөн мүн гэжэ Энгельс анха түрүүлэн заалан байгаа. Англин тред-юнионуудай барунай реформис үзэл бодолой удмаршадые, Интернационал пролетар талынхилда эсэргүүсэн тэмсэгэр В. И. Ленин түрүүтэй «зүүнэй этэгэдүүд» — анархистуудые бута сохилогдо Энгельс элиэтэ эхэ үүргэ дүргэлһэн байдаг.

1883 оной мартын 14-дэ Карл Маркс паһа баража, Энгельстэ эхэ гашуудал тохболоһон юм. Марксын суута зөхбөл — «Капиталыс» бэшэжэ дүргээр хэрэгтэ Энгельс наһанайнгаа үдэнэ түбине сүм зориулан, II, III томуудын хэблэдэ бэлдэһэн байһа. Эдэни «коммуналын» зөхбөл гэжэ Ленин үндэһэ баримттайгаар нэрлэе хэн. Арба гаран жэлдэ эхэ оролдог гаржаа бөшөөн энэ зохиолын амжалттайгаар дүргэдэ бэлэй. Энгельс «...Капиталай» II, III томуудые хэблүүдэн гаржаа, эсвэн мэргэн ханидаа нур жахаланта аматник табиһан, тин өөрынгэ нарые мүнхэлээһэн байһа» гэжэ В. И. Ленин бэшээн хэн. (Бүхү зөхбөлүүдэй суглуулбарин 2-дохи том, 12-дохи хуудалан).

Марксын нүгшлөнэй хүдлээрхи 12 жэлэй турша соо Энгельс мүн дэ олон тоото статьянуудые бэшөөн, теоретическэ шухала удаа шаартай хоёр ном хэблүүдэн байһа.

К. Маркс, Ф. Энгельс Манчестертэ. Уран зурааша Н. ЖУКОВАН зураг. ТАСС-ай фотохронико.

ХАМАГЫЕ ИЛАГША СУРТА

Пролетаридад хэрэгтэй түлөө тэмсэгдэ, гүн ухаата эрдэмтэд К. Маркс Ф. Энгельс хоёрой научна социализм байгуулаһанын эли ааб даа. Карл Марксын тон дүтын нүхэр, соратник Ф. Энгельс эгээл гүн ухаатан, революционер гэжэ хүн түрэлтэнэй түүхэдэ оройнхы. Энгельсын бүхү зөхбөлүүдыне хараада абангүйгөөр марксизмые ойлгохын, тэрэние бүрин түгсөөр найруулахын аргагүй юм, — гэжэ В. И. Ленин заалан байдаг.

Маркс Энгельс хоёр дэлхэйн пролетаридад, сүлөөрэлгын бүхү хүдэлсөнэй хүтэлбэрилэгдэ байһан юм. Хүдэлмэришэн ангин хэрэгтэй, зарлагдагша бүхү олонитын хэрэгтэй түлөө тэмсэгшэ элэ хоёртон хандадаг бэлэй. Тиньэ тула бүхү онуудтай, тэрэ тоодо Россиян революциноно хүдэлсөнэй ажал абуулагдагтай хэлэ холбоо барисаатай байһанын эли. Бүхү дэлхэйн, мүн Россияны революционернууд эдэнэд хандаа, туһаламжа, зүбшөөл абадаг бэлэй. Россиян түрүү үзэл бодолой хүнүүдтэй К. Маркс, Ф. Энгельс холбоо барисаатай байһан түүхэтэй.

Баруун Европодо, Америкад, мүн Россияд революциноно хүдэлсөнэй хүтэлбэрилэгдэ сурталгай дагхархэ хэрэгтэ элэ хоёр гүн ухаатан айкабтар эхэ үүргэ дүргэлһэн юм. Дэлхэйн орондууд ба тэдэнэй арад зоной хүтэлбэрилэгдэ тодорхойгөр танилсаһанай ашаар К. Маркст ади Ф. Энгельс революциноно тэмсэлэй дүй дүршэл согосол тобиһолон, дэлхэйн хүдэлмэришэнэй хүдэлсөнэй зүб стратеги, тактика зөхбөлһон байна бишуу.

Россиян түрүүн хүтэлбэрилэгдэ харуулан орол зөхбөлүүдыне эдэнэр үзэхэ, шудалха, Россиядхи сүлөөрэлгын хүдэлсөнэй дэлгэрүүлдэ хэрэгтэ эхэ наһалаа табидаг бэлэй. 1861 ондо крепостной гүрим үгн хэһэнэй хүдлээр Россиян — социальо-экономическэ хүтэлбэрилэгдэ зориулан К. Марксын гар бэшгээ КПСЭ-ий ИР-гай дэргэдхэ марксизм-ленинизмын институудай хэблэн гаргананай хүдлээр Марксын эрдэм ухаа шудалдаг, үздэг олол арга эли болохо үгэһэн. 1861 оной реформын хүдлээр Россиян социальо-экономическэ хүтэлбэрилэгдэ капитализмын замаар абажа эхилэ, тиньэ тула тэрэнэй мүн хүдлээр болошо бүхэ хойшолонгууд, зурлидон бутта би юм гэжэ Маркс Энгельс хоёр тобиһолл хэһэнэй бүгдэндэ эли. Ушар нимэһээ Россия арад зон оройлой революцие илалтада хүргэхэ сүлөөрэлгын түгсэ хүсэтэ хүдэлсөнэй замда орохо, тиньэжэ пролетарскэ революциноно дохёо баруун зүг тээшэ суурталуула юм гэжэ найдан байһа.

ХХ зуун жэлэй табяад оной эхээр Ф. Энгельс орол хэлэ шудалаа, орол номуудые уншажа. Россиян түүхэ шудалдаг байһан. Эдэнэй үндэһэн реформин хойто гэхи Росси тухайда хэлэ хэһэн зөхбөл бэшэ хэн. 1875 ондо хэблэгдэһэн «Россиядхи социальна асуудал тухай» зөхбөл соогоо Ф. Энгельс манай оройной нийтлхы хүтэлбэрилэгдэ жамэ ёһо харуулаха. 1861 оной хүдлээр капитализмын хүтэлбэрилэгдэ хуули ёһоор лэ Росси дайнахаа гадна, онсо өөрсэ илгалттай байха болоно гэжэ харуулаа бэлэй. Тэхэ илгалтануудын гэхэдэ, тарашадай обшинуанууд бин, капитализмын урда тээхи үе сагай үзэгдэлүүд бин байгаа. Тиньэжэ эдэ обшинуануудые социаль болгон хубилгахэ хэрэгые пролетариат үүсэхэ юм гэжэ Энгельс тоолоһон юм.

Россия хадаа арадэй революциноно бөгөөд дээрэ эрээ гэжэ Энгельс этигэдэг байһан. Капитализм-ын түргэнөөр хүтэлбэрилэгдэ Россияд абса-шгүй зурлидонгууд гаража ерөөн, нүгөө тала-һаа хүдлэр нутагуудтай эрта урда сагай бөгөөд-шолгын гүрим үлэнхэй зандаа, тиньэжэ засаг түрэн баһа хушанай. Нимэ эрхэ байдлаһаа, ушар шалтагаанһаа үндэлбэжэ, Ф. Энгельс революциноно ойртожо байһан тухай тобиһолл хэлэ байһан юм. «Николай хаанай хоро ууһан үдэр хуушанай Росси үхээр руу ошон ошоо. Тэрэнэй һээ дээрэ буржуазна Росси бодожо байна» — гэжэ Ф. Энгельс бэшээн хэн. Хэрбэ революцинон хүлээ хэнэйб даа хоолой бажууга юм һаа, одоол мүнөхи Николай II-нин хоолой бахалуурдаа бэшэ юм. гү — гэжэ саашан бэшөөн байна. Россия болохо революциноно хадаа бүхэдэлхэйн түүхэдэ эхэ хубилалта хэжэ гэжэ Ф. Энгельс тоолодог хэн.

Оройлой революциноно онсо шэнжэлүүд гэхээ, демократическэ шэнжэлтэй, Россиядхи социальо-экономическэ хүтэлбэрилэгдэ уламжалан, зорилгонуудын өөрөс үдхэтэй байха, зурлидонгуудын улам хурсадан дээрлээ революциноно эхэтэй байха, — гэжэ К. Маркс Ф. Энгельс хоёр тодорхойлодо байһан юм. Хэрбэ оройлой революцинон илалта түгсөөр хүтэлбэрилэгдэ бүхэ дэлхэйдэ байдалда хубилалтай бүдэ тэмдэг оруулаха, Европн хүдэлмэришэн ангин тэмсэ-лые хүнгэхдэ, тиньэжэ Росси хүтэлбэрилэгдэ шэнэ шатада — хүжэнгэи капитализм орондуудай пролетаридад дэмжэлгэтэйгөөр социализма орохо юм гэжэ хэлэе бэлэй.

Оройлой революциноно хүдэлсөнэдэ гурбан үеын революцинонууд бин гэжэ В. И. Ленин тэмдэглэе хэн. Эдэнэрэй түлөөлөгшэдэй ажал абуула-гатай К. Маркс, Ф. Энгельс танил байһан юм. 1843—1844 онуудта марксизмын революциноно сурталгай бин боложо байхдаа, М. Бакуинтай танил байһан. 1848—1849 онуудай революцинон үдэ Бакуинтай барисаатай байгаа. Тиньэжэ һаа, тэрэнэй алдуу эндүүнүүдыне таһа шүүм-жэлдэг бэлэй. Мүн оройлой революционернуудэй ахамад үетэнэй түлөөлэгшэ А. И. Герценэй зөхбөлүүдтэй пролетаридад вөждьнор танилса-хай байһан юм. Лондондо оройлой типографий бай-гуулажа, хэблэлэй хэрэг эрилхыне, хаанта заса-гые хая шүүмжэлхыне К. Маркс, Ф. Энгельс һайшадаг бэлэй. Зүгөөр гол шухала асуудалдэ Герценэй алдуу шүүмжэлдэг хэн.

60—80-аад онуудай оройлой революционер-нууд тарашадай аша туһа харадаг сурталгай гэжэ пролетаридад вөждьнор тоолодог байһан. Н. Г. Чернышевский, П. Д. Добрылюбов, тэдэ-ние дагхарша революциноно народнигууд хэлэ дэрлагдагша олонитын түлөө тэмсэгшэ мүн гэжэ харадаг хэн. Н. Г. Чернышевский үндэрөөр сэгнэдэг, гайхамшагта эрдэмтэ, ка-питализмые, буржуазна политическэ экономийе шүүмжэлэгшэ гэжэ тоолодог байгаа.

Унгаршэ зуун жэлэй 60-аад онуудһаа эхи-лээд, революциноно Россияд марксизмые бай-гуулагнадай холбоо барисаан шэнэ шатада ор-но. Энэ үдэ шэнэ шатын революционернууд-тай (разночинна) барисаагаа үргэлжэлдэ. Чер-нышевскийн шаби Сергей-Соловьевич К. Маркс Ф. Энгельс хоёртой эдэн соһоо түрүүн холбоо-той болоһон юм.

1868 ондо оройлой экономист-народник Н. Ф. Даниельсон К. Маркстай бэшэ абалсажа эхилэ хэн. Маркс Энгельс хоёр Даниельсонтой илгээлэ гүшан жэлдэ барисаатай байһан юм. Даниельсон «Капитал» оршуулаа хэн. Оройлой-материалууд-

тай хайрсагуудые энэ хүн Маркста хамта шатада бэлэй. Маркс Энгельс хоёр өөрынэй нутагуудые, I Интернационал номуудын нутагуудые, II Интернационал номуудын нутагуудые энэ хүн Маркста хамта шатада бэлэй. Маркс Энгельс хоёр өөрынэй нутагуудые, I Интернационал номуудын нутагуудые, II Интернационал номуудын нутагуудые энэ хүн Маркста хамта шатада бэлэй.

1870 оной эхээр Женевэдэ I Интернационал орой секци байгуулагдаа хэн. Энэ секци Энгельс хоёртой оройлой революционернуудтай хамта шатада бэлэй. Маркс Энгельс хоёр өөрынэй нутагуудые, I Интернационал номуудын нутагуудые энэ хүн Маркста хамта шатада бэлэй.

1870 оной эхээр Женевэдэ I Интернационал орой секци байгуулагдаа хэн. Энэ секци Энгельс хоёртой оройлой революционернуудтай хамта шатада бэлэй. Маркс Энгельс хоёр өөрынэй нутагуудые, I Интернационал номуудын нутагуудые энэ хүн Маркста хамта шатада бэлэй.

1870 оной эхээр Женевэдэ I Интернационал орой секци байгуулагдаа хэн. Энэ секци Энгельс хоёртой оройлой революционернуудтай хамта шатада бэлэй. Маркс Энгельс хоёр өөрынэй нутагуудые, I Интернационал номуудын нутагуудые энэ хүн Маркста хамта шатада бэлэй.

1870 оной эхээр Женевэдэ I Интернационал орой секци байгуулагдаа хэн. Энэ секци Энгельс хоёртой оройлой революционернуудтай хамта шатада бэлэй. Маркс Энгельс хоёр өөрынэй нутагуудые, I Интернационал номуудын нутагуудые энэ хүн Маркста хамта шатада бэлэй.

1870 оной эхээр Женевэдэ I Интернационал орой секци байгуулагдаа хэн. Энэ секци Энгельс хоёртой оройлой революционернуудтай хамта шатада бэлэй. Маркс Энгельс хоёр өөрынэй нутагуудые, I Интернационал номуудын нутагуудые энэ хүн Маркста хамта шатада бэлэй.

1870 оной эхээр Женевэдэ I Интернационал орой секци байгуулагдаа хэн. Энэ секци Энгельс хоёртой оройлой революционернуудтай хамта шатада бэлэй. Маркс Энгельс хоёр өөрынэй нутагуудые, I Интернационал номуудын нутагуудые энэ хүн Маркста хамта шатада бэлэй.

1870 оной эхээр Женевэдэ I Интернационал орой секци байгуулагдаа хэн. Энэ секци Энгельс хоёртой оройлой революционернуудтай хамта шатада бэлэй. Маркс Энгельс хоёр өөрынэй нутагуудые, I Интернационал номуудын нутагуудые энэ хүн Маркста хамта шатада бэлэй.

1870 оной эхээр Женевэдэ I Интернационал орой секци байгуулагдаа хэн. Энэ секци Энгельс хоёртой оройлой революционернуудтай хамта шатада бэлэй. Маркс Энгельс хоёр өөрынэй нутагуудые, I Интернационал номуудын нутагуудые энэ хүн Маркста хамта шатада бэлэй.

Научно-теоретическэ конференци

БАГШАНАРАЙ ИНСТИТУТ

Научна коммунизм байгуулагдашадэй нэгэн — Ф. Энгельсын түрлээр 150 наһанай ойдо зориулагдаһан научно-теоретическэ конференци хоёр үдэртэй туршадэ багшанарай институтта болобо. Институдай багшанар-эрдэмтэд, студентээр хабаадаа, Эндэ олон элидхэлнүүд шагнагдаба.

Философин эрдэмтэй кандидат, доцент В. И. Зетев хурлангы үгэ хэлэжэ, конференци нэгзгэ.

Научна коммунизм байгуулагдашадэй нэгэн Ф. Энгельс тухай түүхын эрдэмтэй кандидат, доцент Ю. В. Абросимов, хүдэлмэришэн ангин парти тухай сурталда Энгельсын оруулан хубита гэгээн элидхэл нафедрые даагша, түүхын эрдэмтэй кандидат Г. Д.

Басаев, «Ф. Энгельс ба «Капитал» гэгээн элидхэл А. И. Берзина, естество-научно-теоретическэ хугмэлтые Ф. Энгельсын лон тобиһолон тухайда үгэ үгэ уялгые дүүргэжэ Хайдунов, «Ф. Энгельс ба нэй астрономии» гэгээн элидхэл кандидат И. А. Энгельс ба химин эрдэмтэ тухайда элидхэл сэрэй уялга дүүргэжэ Ф. А. Ханов гэгшэд хэһэн байһондошые элидхэлнүүд даа.

Д. ОЧИРБАГШАНАРАЙ ИНСТИТУТ ПАРТКОМОЙ СЕКЦИ

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ТЕХНИКУ

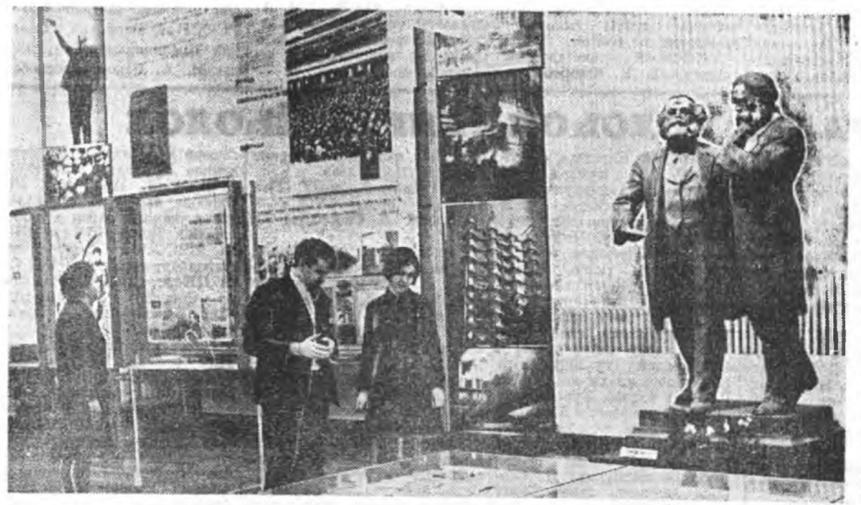
Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилхы кадрнуудые бэлдэхэ техникнууд Ф. Энгельсын түрлээр 150 наһанай ойдо зориулагдаһан конференци үнгэргэгдэба.

Фридрих Энгельсын амал абуулаа, анабайдалда зориулагдаһан элидхэлнүүдые техникумгай хургад хэһэн байна. Юрий Картавцев, Н. Дормиев, Ф. Куз-

нецов гэгшэд элидхэлнүүд ба. К. Маркс Ф. Энгельс агууежэ хани нүхэстэ М. Полоротовгай элидхэлнүүдые хэһэр хонирхууһа.

Научно-теоретическэ конференци тэмээр номой нутагууд хидхэгдэ, һуудлэнь кини лагдаба.

М. МЕДОН

МОСКВА. Ф. Энгельсын түрлээр 150 жэлэй ойдо зориулагдан выставкэ оройнойнай нилсэл хотын ажануугта болон айлшадта эхээр найшаагдана. Тус выставкэ К. Маркс ба Ф. Энгельс музейн залнууд соо эмхидхэгдэһэн юм. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: выставкын зал соо.

БУРЯД ХЭЛЭН ДЭЭРЭ

Бүхэдэлхэйн түрүү үзэл бодолой арад зон энэ нарын 28-да пролетаридад агууежэ багша Фридрих Энгельсын түрлээр 150 жэлэй оие тэмдэглэжэ байна. «Карл Марксын удаа Энгельс болбол бүхү болбосоронги дэлхэй дээрэхн мүнөө сагай пролетаридад эгээн гайхамшагтай эрдэмтэд ба багшын байһан юм», — гэжэ В. И. Ленин «Фридрих Энгельс» гэжэ ном соогоо 1895 ондо дүрзхэвэл болгон бэшэхэдэ тэмдэглэһэн байна, «Энгельсын нэ-

рз ба анабайдалыне хүдэлмэришэн бүхэндэ танил байха ёһотой, нимэл ушарһаа манай бүхы хэблэлүүд шэнги, оройой хүдэлмэришэдтэ ангин өөрын мэдэрлэе нэрэгдэхэ гэгээн уг зорилготой манай тус суглуулбар соо бидэнэр болбол мүнөө сагай пролетаридад агууежэ багшанарай нэгэн байһан Фридрих Энгельсын анабайдалгай ба амал абуулангын очерн бэшэхэ ёһотой байһан», — гэжэ энэл номойгоо эхиндэ гол зорилгоо В. И. Ленин мэдүүлһэн байна.

Энэ номынь манай Бурядад номой хэблэл 1951 ондо оршуулжа гаргаа хэн. Энэнь хадаа Ф. Энгельсын анабайдалгай намтароно буряад зондо бури дүтэ болгоно үгэнэ. Мүн баһа Бурядад номой хэблэл Энгельсын өөрын зөхбөлүүдыне орууулан байна. Тэрэнэй гол зөхбөл болохо «Нармагшанай хүн болоһон абадалга аналай үүргэ» гэжэ ном 1964 ондо оршуулагдаа. Анха түрүүн энэ номоо Ф. Энгельс «Дарлал-

ЭРДЭМ БЭЛИГЭЙ ДАЛАЙ

Конторогоо хүүлшнхээ ошо-гоёр сахижа үндэж байхдаа «одоол хүүлшнхээ даа» гэж хүүхдүүн би хэзээдэшье марта-хгүйб.

Хэды часай үнгэрэн хойно, хашаагай үлдэнэй хажууда хүлэжэ байхдаа, Энгельсын гэрийнхээ урда аяжа байхынь хараа нэмд. Богонхион тулуураа хошуур даллан, хухоон согтой, бартай, дуу дуулажа аяхынь хараа нэмд, хүүлээрнэ хайндорхойхээр сарлаа нуугал, шампанска уугаа, боодлоо бэлэбди.

Би тинхэдэ дан залуухан, эдэ бүгдэе хүсэд ойлгохогүй ябаа. Мүнөө болоод байхдаа, уярангүй-гөөр эзнэниие ханахын аргагүй байдаг.

«Тад ондоо хүн болооб, арбан жэлээр залуу болошоод ябанаб» гэж тэрэл үдэр Энгельс эхэдээ бэшэн юм.

Согтой залтай, хухоон, шам-бай түргэн, нонон хурса болот-той, бүхнэ юумэдэ урин налтай байдагараа Энгельс хүн зоной дурд татадаг нэн лэ. Нэгэтэ Маркс гамбургска хэблэлэй эзнэ-нээ бэшгэ абгаз бээшэ. «Энгельс эрээ, урин налтай, жэгэйтэ зохид хүнтэй танилсааб, хая наашынь хүмэ хүнтэй зуулаанаа наана-гүйб» гэжэ тэрэ хүн бэшэн бай-гаа агша нэн.

«Урин налтай абари зантай байханаа гадна, Фреддээ эхэ эрдэм болбосортой ондоо хүннэ олохынь харахан найб!» — гээд Маркс бэшгээ уншажа байтараа хүхэр хэн гээхэ.

Ф. Энгельсын зохид налтай абари зантай, хухоон хонгор, урин хурса үгтэй байхынь Марксын басагадай хухоон шог асуудал-даа — анкетэ «Захаа» гэршэлжэ үгэнэ.

Хүүнүүдэй тон найн шэнжэ ша-нархынь юун гэжэ тоолодогта — Хухоутай ябахые.

Бэхэтэй хүндэ юунини найн байха ёһотойб — Ондоо хүнэй хэр-гэтэ хамааралсахагүй.

Эхэнэр хүндэ — Байхан юумые тэрэл газартань тахиа.

Танай онсо шэнжэ юун бэ — Бүхнэ юумэнэй хатадынь мэдэхэ.

Зол жаргал тухай танай болом-жо — 1848 оной «Шато Марго» (Нимэ нэрэтэй архи, тэрэ жэлэй революциноно үйлэ хэргүүдые хэлэнэ).

Ондоо гэмтэл тухай Танай болом-жо — Шүдэнэй вратча ошол-гон.

Хүлсэмөөр дутагдалы юун гэжэ тоолохотба — Бүхнэ үлүү бу-луу юумэнүүд.

Танай эхээр дураа гутадаг юумэн юун бэ — Ниюур сахигшад, бидлагуушад.

Танай дуратай юумэн юун бэ — Геймсуу, найзгай, хүрхэйтэдэг эхээрнүүд.

Танай дуратай ажал — хүнтэй хороо малталсаха.

Танай дуратай герой хэн бэ — Тинхэ хүн байхагүй.

Танай дуратай эхэнэр герой — Нэгтэ нэрлэхын аргагүй олон.

...Танай дуратай сээг ямар бэ — Хомж.

Дуратай үнгэнтэй — Англинонэ шэрвээ бэшэн.

Танай дуратай эдэн — Салат, шангаданан эдэн сооноо ирланд-ска рагу.

Ажабайдалтайнай дуратай гу-рин юун бэ — Хажуудаа хэншэ-гүй байха.

Танай дуратай уржа юун бэ — Бүхнэ юумэнэй хушгэхөөр хан-даха.

Маркстал адли Энгельс хухоо хошон үгэдэ дуратай, шорон хур-са үгтэй, хушхэ наадаха дурат-тай байхан шуу. Эдэ хоёрой абал-сахан бэшгэ уншахадаа, уран хур-са үгөөр байжахаар юм. Хари гү-рэндэ ажануухадаа эдэнгэ сэл-хэдынь ханадаг байхан шуу.

Энгельстэ эльгээнэн нэгэ бэшгэ соогоо Маркс ушбан тухайдаа хөөрөхэ зуураа, ингэжэ тэмдэглэ-хэн байдаг: «хүндэтэ нүхэр, нимэ ушар байдалтай тохёолдохонд, бидэ хоёрой хани нүхэрсэлхэнэ үнэ-тэй, үндэр дээдэ зол жаргал үгы хадаа гэжэ бодохон».

Наймаанайгаа гэжэ хаймсаа-раа Энгельс Лондон эржэ, Марк-сын гэртэ дүтэйгэ түбхинон нэн. Эдэ хоёр үдэр бури шахуу уул-задаг болобо. Энгельс эхэл шуна-гайтаар хүлэжэ оробо. Үннэйр боджо яобан зүйлүүдээ, тэдэ-нэйн гол шухалан хадаа естес-вононанин туйллануудые диа-лектикийн ёһоор тобилохо зорил-го байгаа бэлэй. 1878 ондо «Ан-ти-Дюринг» хэблэлэй гараба.

«Бүлүн, үмсын зөөрини ба гү-рэнэй би болохон тухай» удаа-дахн номын 1884 ондо гараа.

Эрдэм ухаанай ажал хэзээнэ гадна, Энгельс партияна хүдэлмэ-ри амхидхэхэ хэрэгтэ бүхнэ хүсэ шадлааа зоруулаа, Интернациона-лай Генеральна Советд хунгад-гаа. Хэдэ хэдэн оронуудай се-ретарь-корреспондентын уялга энэ советтэ дүүргэдэг нэн.

Энгельсын эрдэм бэлигэй гүн эхэ байһые онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. XIX зуун жэл ухаан бололой гайхамшаг агуухэ хү-нүүдые үгэлэн байна. Тингэшые наа, Энгельсын оюун ухаан энчи-лопеди мэтэ байһынь тон шул-гай ушар гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Энэ талаанаа хараха болоо наа, Энгельсые Аристотельтэй, Леонард да Винччтэй, Гете, Гегельтэй асаруулаа. Хараад үзэе: үнэндэ Энгельс — философ, фи-лософист, түүхшэн, фило-лог, уран зохиол шүүмжэлгэнэ, оршуулгашан, политическ публи-цист байхан бишу даа. Социоло-гическа шэнжэлгэнүүдэй бури талыга гэжэ хэлэхэ болобо. «Ангелин хүдэлмэришэн ангинн байдал» гэжэн зохиолын энээнэй эли толо жэшэ болобо үгэнэ. Физикэ, механика, хими, биологи, математика, астрономи, хэдэ хэдэ техникэск эрдэм найса мэдэ-дэг байхан. Нимэ гүн эхэ эрдэм-тэй байханаагаа ашаар «Диалек-тикэ природы» гэжэ ном соогоо естесвононанин хүгжэлтэе фило-софинн талаана тобилохон бай-нал. Хэлэнэй талаар хараа наа, Энгельс айкабар олон хэлэ мэд-лэхээнэ гадна, нотаг нотагай хэ-лэнүүдые мэддэг байхан.

«Энгельс хорин хэлэн дээрэ ээрэн хэлэдэг» — гээд тэдгээсэхэ-дөө бага зэрэг ээрэн алдадагынэ наадалан, нэгэ социалист хэлээн байдаг. Энгельс гэр сооноо гаран-гүй ном шагаагад лэ нуугаг эр-дэмтэдэл адли хүн бэшэ нэн. Спортсмен, антуушан, морёр гүйлгэдэг байгаа.

Марксын наһа бараһанай хүү-дээр 1883 ондо Энгельс дэлхэйн хүдэлмэришэнэй хүдэлмэний уда-ридагша болоо нэн.

Марксын наһа бараһанай хүү-дээр Энгельсын тон шухала зорил-го гэхэдэ, «Капитал» 2-дохи, 3-дохи ботинуудые дүүргэхэ ёһот-той байгаа. «Диалектикэ природы» гэжэ зохиолоо дүүргэнгүй орхёб, энэ ажал хэжэ эхилхэн юм. Өөрнө ном дүүргэнгүй үлөө, тинхэдэ нүхэрнэйгэр гэр бэшгүү-дые наһа бараһангаа хэдхэн на-ра урда тээ дүүргэ нэн. Эшнэ хадаа Энгельсын тон хүүлшн баатар габыа мүн болоо.

Ингэжэ «Капитал» хоёр гай-хамшаг гүн ухаанай хүшөө-пам-ятниг ном мүнөө хүн түрлэтэй ажабайдалда айкабар эхэ нү-лөө үзүүлэн дэлгэрээр. «Кани-талы» ондоо хэлэн дээрэ ор-шуулан түрүүлшн орон нотаг Росси — пролетариатай илаһан түрүүлшн орон болоо.

Философин эрдэмтэ доктор Генрих ВОЛКОВОЙ «Жури-нал» журналай 9-дхи номерто гараһан статьянаа абтаа.

СОВЕДУУДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

ОРОЛДОСОҢОО АМЖАЛТА ДУЛДЫДАХА

Манай сельска Советэй мэдэлэй газар дээрэ дүрбэн тосхон би юм. Зонийнай тоо хамта 4312 хүн болоо. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз, машина заабарилгын завод, «Сельхозтех-никин» аймаг хоорондын нэгэдэл, түмэр замтай станци, нэгэ дунда, нэгэ эхин хуруули, хүдэл-мэришээ хангалтын таһаг, участвогай больница болон бусад өмхн зургаанууд Советэй оршом соо байдаг. 41 депутадуудтай, сар үргэлжин 7 ком-мисситайбиди.

«Ажалшадай депутадуудай сельскэ поселково Советүүдэй хүдэлмэри найжаруула тухай» ЦК-ий ЦК-гай 1967 оной мартын 8-най тогтоол нотагайгаа Советэй хүдэлмэри найжа-руула хэрэгтэмэй гол хараа болобо үгөө.

Ажалшадые эдэ хоолоор, эд бараагаар, ажа-лууудай бусад хэрэгсэлүүдээр хангадаг ком-бинатай үүргэ бүри ехэ болгохо, үйлдэбэрини бүтээсые дээшлүүлхын тула оролдононой аша туһа харагдажа эхилэ. Юб гэхэдэ, ажалшадай арилын шадахыса хүсэд дүүрэнэр хангагда, хэдэ ажал хүдэлмэрин ургаштай ябадаг бишу. Колхознигууд болон хүдэлмэришад байгыя ондо агаһан социалис уялгага нэрэтэй түрэтэйгөөр Адуурга.

Ой модоной промышленностин ОРС мүн лэ манай сельскэ Советэй газар дээрэ оршодог. Тус ОРС-ын мэдэлэ 12 магазин, 3 столово, тэр-шэлэн Додо-Эххин сельского 4 магазин ажаһуудалай эригтэ хангадаг комбинай цех оросоно.

Сельскэ Советэй гүйсэдхэхэ комитет, худал-даа наймаанай сар үргэлжин комиси эдэ пре-приятниудай хүдэлмэри хиван шалгажа, бодоу туһаламжа үзүүжэ байдаг юм. ЦК-ий ЦК-гай түүхэтэ тогтоолой гарахаа ури гүйсэдхэхэ комитет гол түлэе шалгалта хэрэгшы наа, ду-туу дундануудые үндэһөөр усалдаха, ажал ажуулаага саашадан найжаруудын тула өдө-тэй нүмэ хэргэдэ байгаа. Тэдэ нимэ хэмжээ-нүүдэй абтаагүйдэ худалдаа наймаанай, хүн зо-ной ажаһуудалай хэрэгшэ хангаа комбина-дай хүдэлмэри яагад найжаржа даа.

Хүүлэй жэлүүдтэ ташаа ондоо болоо. Ямар тинимэ онсо юумэн хэгдэнэ? Энэндэ хабатай жэшэ, баримтанууд дээрэ тогтохо хүсэлтэй. Эли тосхоной столово тушаа хэдэн үгэ халал-тай. Тэндэ урда тэнь ариг сөөр саягддаггүй, амта шэнгүүг эдэ хоол бэлдэдэг, мэргэжилтэ-дээр гүйсэд хангадаггүй, дуратай сагтаа есло-воно нээдэг, хаадаг байхан. Сельскэ Советэй гүйсэдхэхэ комитет худалдаа наймаанай сар үр-гэлжин комиситай хамта тус столовын хүдэл-мэри наринаар шалгажа, дууу дундануудынь эдирүүдэй, тодорхой хэмжээнүүдые абаа нэн. Столовые даагшан хэлэгдэнэн, тусхай мэргэ-жэтэй хүдэлмэрилгашад хангалтан байнабиди. Тэрэһэнэ гадна ОРС-ын хүсөөр байрань худал-даага, заабарилгадаа, холодильник табиг-даа. Столово соо ороходо, ариг сөөр, эдэниин амта шэмэтэй, олон язын бэлдэнүүд бэлдэг-дэг, сар соогоо нээгдэдэг, хаадагдал болонхой. Ажалшадай зүгшөө гомдол ороногүй. Коллек-тивнэ оролдоотой найнаар хүдэлмэришэе.

Ушөө нэгэ нимэ жэшэ дурдаа. Ажаһуудалай хэрэгсэлүүдээр хангадаг цехэй мууса хүдэлдэг тухай мэдүүлгэ, гомдолнууд ажаһуудалай зүгшөө хоо ородог. Илангала өбдөл муугар хэгдэдэг, ходо гомолодог байхан. Тэдэ шалгалта юу ха-руулааб? Нэгэдэхээр, тус цехтэ мэргэжлэтэй мастерууд үгы, хоёрдохор, цехэй байрын уй-тан, үблэй сагта хүйтэн байдаг тулаань, хүд-лэхөөр ороһон мэргэжлэтэ удаан болонгүй га-ржаа ошодог гэжэ элирүүлэгдэ нэн.

Сельскэ Советэй гүйсэдхэхэ комитет эдэ ду-туу дундануудые элирүүлэхэ, шэнэ цехтэ мэргэ-жлэтэй хангадаг хандан байна. Удаан болонгүй байра үгтөө. Аймагай ажаһуудалай хэрэгшэ хангадаг комбинай хэдэн шэнэ машина үгэлэн, хүдэн мэргэжлэтэй болонхой байгаа. Аша урэнэ удангүй харагдажа эхилэ. Тус цех социалис уялгага хара бүри ажалталтайгаар дүүргэдэг болонхой.

Хуудал байдалайгаа найжаржа тума үргэн хэрэгшлэй эд бараа, эдэ хоолой зүйлүүдые

ажалшадай худалдан абаа улам үргэдэ. Талса-хан үнгэршээ жэлэй туршала манай сельскэ Советэй оршом соо 1968 онойхоо 250 мянган түгээрнээр эхэ эд бараан худалдагалан юм. Байгта ондо эд бараанай эрвэс бури ехэ бай-хад хүдэлгэнэ. Хүдөөгэй зон бараандаа радио шагнадаг, телевизор харадаг, газет болон жур-налуудые олоор захижа уншадаг болонхой. Хубсаһа угаадаг машинагүй айлые мүнөө оло-хонь бэрхэтэй. Олонхи айлууд холодильниктай болобо байна. Мотоцикл, машинатай буланууды тоо олоһорно.

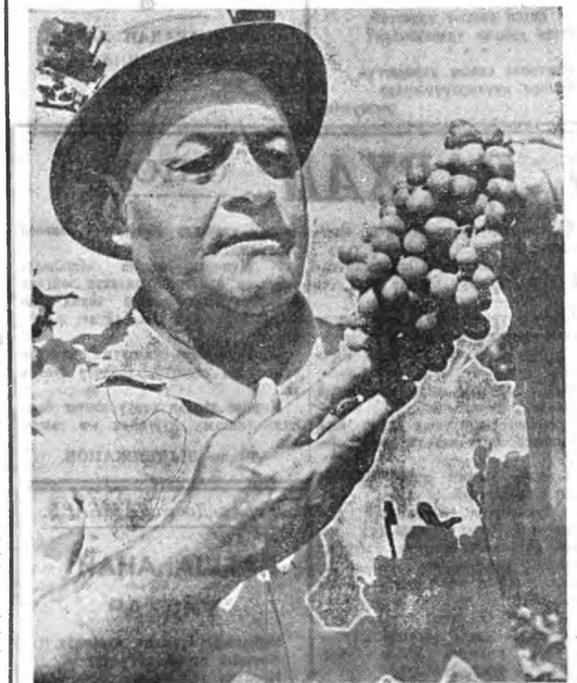
Эд бараанай эрвэс бүри дээшэ байха аад, үргэн хэрэгшлэй зүйлүүдэй хоомоһоо ушөөл ханаһанда хүрэнгүй. Магазиннаа найн мебель үгэ, эхэнэрнүүдэй, үхлүүдэй үмдэхэ ноһоор нэ-хэгдэнэн хубсаһа абахан бэрхэтэй байһаар.

Барилгын хүдэлмэри хүүлэй жэлүүдтэ аһала үргэн хэгдэстэй болоо. Гэбшье типовой мага-зин, столовоныудые баржа эхилэхэ сар тулаа гэжэ ханагдана.

Нэгэ нимэ дутагдал хүүдэ нотагуудта ходо үзэгдэдэг. Энэн тухай хэлэнгүй гарахын арга-гүй байна. Юб гэхэдэ, тусхай мэргэжлэ олоһон хүнүүд ажаһуудалай эригтэ хангадаг комбина-дай цехүүдтэ удаан тогтодогүй. Нэгэл шалта-гаан энэ би гэжэ ханагдана. Хэжэ худалма-ринь бага. Тингэдэ салин хүдэлмэринь баһаар. Хүдөөгэй парикмахерууд хараада 45—50 түх-рэг лэ олоно. Харин гөрөөдэй парикмахерууд хоёр дахин ехэ салин абадаг байха юм. Нагаад энэ дутагдал зайсуулалтай? Минии бодохоод, хэдэн мэргэжлэтэй болыые оролдохо шухала. Тингэбэл, энэ бэрхшээлхээ гараха нэн хэбди.

Манай сельскэ Совет ажалшадые эд бараа-гаар, ажаһуудалай хэрэгсэлүүдээр гүйсэд хан-гадаг болохын тула ушөөл ехэ юмэ хэжэ ёһотой байханаа мэдэрнэ.

Р. БАЗАРОВА.
Загарайн аймагай Элхинн сомоной ажалшадай депутадуудай Советэй түрүүлгэшэ.

Армения вилноградтай хизаар гээд дэмэ хэлсэдэггүй. Республиканын хүүдэ ажахы хурдан түргэнээр хөгжөөхэ, тусхай шэглэлтэй болгохо хэрэгтэ Армениян научно-шэнжлэ-тын вилноградтай институттай хубитань тон ехэ. Эндэхи эр-дэмтэд вилноградтай шанар найжаруула, ямар сортынь ямар райондо тариха, мүн бусад олон асуудалуудые зү-бөөр шиндэхын түлөө ехэ оролдогдо гаргана. Эрлэмтэ-дэй дуралхалууд республиканын 40 колхоз, совхозуудай поли дээрэ туршалга гаргана.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ВАСХНИЛ-ай гэшүүн-корреспондент, хүүдэ ажахын эрдэмэй доктор С. Погосян.

ХИЛЫН СААНААА

ВСРП-ГЭЙ СЪЕЗД ДЭЭРЭ

БУДАПЕШТ, ноябрин 25. ТАСС-ай тусхай корр. П. Колесов ба А. Семенов ингэжэ дамжуулаа:

Усгэлээр үдэшин заседани дээрэ үгэ хэлэнэн ВСРП-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Венгрийн революциноно-хүдэлмэришэн тараашанай правительствын түрүүлгэша Е. Фок партиин экономикаса полити-кын шухала асуудалууд дээрэ тогтобо. Экономика хушгэбэрилгын реформо бөөдүүлгэдэ тусгаар анхара-лаа хандуулан байба.

Социалис оронуудтай, түрүүлшн ээлжэндэ СЭВ-эй хамаата оронууд-тай ВНР-эй харилсаа холбоной рес-публиканы экономикаса шэнэ дэ-бжэлтэдэ ехэ удаа шанартай байһые правительствын түрүүлгэшэ том-дэглэбэ. Советскэ Союзтай олон та-лын харилсаа холбоо бэхжүүлэхэ тон шухала гээд хэлэнэн байна.

Дэлхэй дээрэ эб найрамдал сайн хамгаалтага, үүсхан зохиохы соци-алис ажал хэмээр улахоорондын эрхэ нүхээсэл хангалтага бусах социалис оронуудтай хамта Венгри горитой-гээр туһална гээд Е. Фок үргэлжэ-лүүлэбэ. ВНР-эй гададын эдбихтэй политиканы түрүүлгэшэ хоорондох олон талын барисаа хүгжөөлгэдэ ту-налдаг, аха дүү социалис оронуудай гаргажа байгаа оролдогто хэшээлтэй холбоотойгоор ябуулагдадаг.

Венгрийн Арадай Республикада социалис общество байгуула хүлэ-лэһэн ВСРП-гай X съезд улам хүс-тэй, улам ехэ далайстай болгохо бээ гэжэ найдажа байханаа Е. Фок элирхэйлэн мэдүүлэбэ.

Бусад делегатууд — партиина хү-дэлмэрилгэшэд, эрдэм наукин ба

промышленностин түлөөлгэшэд партиин экономикаса политика бэ-лүүлэхэ, арадай ажахиды научно-тех-ническэ дэбжэлтэ үргэхэхэ асуу-далууд дээрэ тогтожо хэлэнэн бай-даг.

Аха дүү партинуудай делегаци-нуудые толгойлоһонор — ПОРП-гай ЦК-гай Нэгэдэхэ секретарь В. Го-мулка, КПЧ-гай Нэгэдэхэ секретарь Г. Гусак, БКП-гай ЦК-гай Нэгэдэхэ секретарь Т. Живков съезд дээрэ үгэ хэлэбэ.

БУДАПЕШТ, ноябрин 25 (ТАСС). ВСРП-гай X съездын мүнөө үгдөөнэй заседани дээрэ ВСРП-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, секретарь Б. Биску үгэ хэлэбэ. Партиина демо-кративе дам саашадан хүгжөөхэ ту-хай хэлэхэ зуураа, социалис общест-во байгуулхын тулаа ажалшан зо-ной эдбихтэй ажал ажуула, хабас-далсаала хэрэгтэй гэжэ тэмдэглэбэ.

ВСРП-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, секретарь З. Комочин ВСРП-гай улахоорондын политика тухай хэлэбэ.

Советскэ Союзда, тэрэнэй Комму-нист партида хандалта интернациона-лизмын гол уха шанарын байха ёһотой гэжэ ороодог хэлэбэ.

Советскэ Союзда, тэрэнэй Комму-нист партида хандалта интернациона-лизмые манай хэр зэргээр барим-талжа байһыемнай харуула ёһотой гэжэ эрд эсэхээр ВСРП мэдүүлэбэ. Манай гададын политикын гол ари-ридо — венгер-совет хани барисаа бэхжүүлэхэ хэрэг болоно.

Саашань Европодохи аюулгүйн асуудалууд дээрэ тогтодо, коммунист болон хүдэлмэришэд партинуудай москвоно зүблэн тухай асуудала дамжаж орожо. З. Комочин ингэ-жэ тэмдэглэбэ: тэрэ зүблөө бэлдэхэ хэдэ, зүблөөнэй түлөөшье ула-хоорондын коммунист хүдэлмэний нэг-дэл бэхжэбэ.

Коммунист болон хүдэлмэришэдэй хэдэ хэдэн партинууднаа абтаһан амарилханууд ноябрин 25-най үг-дөөнэй заседани дээрэ уншагдаба.

Арад зон хэримжэтэй байһаар зандаа

КОНАКРИ. (ТАСС). Португалин-хидай ударилжа байгаа хүдлэнэй сэрэгүүдэй Гвинеи газар дээрэ буу-ха гэлэн бүхнэ бэлдэнүүдын та-налдуулагдаба. Гэбшье, Португа-лийн сэрэгэй корабилууд, десантны суданууд, мүн уһан доогуур аба-дан онтосо Гвинеи республикын территорияна уһан соо байһаар зандаа. Зэрхэг түрмэкэй аюулай үшөө үгы болгодоогүй тэрэнэй хэримжэтэй байһынь уралан. ор-нонгоо ард зондо Гвинеи Демок-ратическа партиин политбюро хан-даба.

Гүрэнэй хина лгэдэ абтаба

ЛА-ПАС. (ТАСС). Металлургиче-ска предприятиныуде тариха ба га-дэнэй эзэн болохо эрхэ энгай ноу-риунаа хаһанан тэрэ Бельгийн правительство гаргаба.

ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭГДЭБЭЭР

Хорин аймагай Ониноборск хуруйнай соёлой хүдэлмэрилгэ-шээ ба интеллигенциин уржа-хандага, социалис уялга респу-бликанын үргэн олон соёлошдой, нотаг бүхэнэй интеллигенциин ихирал татаһан байна. Колхоз, совхоз, аймаг бүхэндэ хоринхи-хэй үүсхэл халуунаар дэмжэгдэнэ, тэдэнэй мэшээгээр соёлошдой тууша шэнэ ажал хэрэг харалан, түрэл партиингаа XXIV съездые гадан, шэнэ уялгануудые абалга үргэлжлөөр. Эдэн тухай эдэсээшье хүдөөгэй хэдэн соёлошдой хандабабиди. Тэдэнэй хөө-рнөө тоо толлолдобо.

Т. А. — Яруунын аймаг библиотекын хүдэлмэрилгэшэ: Ониноборскынхидай хандалта хүдөөгэй соёлошдой ханадаг, бидэ болод хуудуудаа гэжэ хэ-лэбэ болон хуудуудаа гэжэ хэ-лэбэ. Хүүлэй үдэ Яруунын аймагай хэрэгшээ, шэнэ ажуулануудые нэбээрүүлэхэ, ху-дэсээшье хангалтые най-жаһаашадые хангалтые най-жаһаашад тухай эхэл хөөрлөдөг. Мүнүдөө гэхэдэ, партиин мэдэе утгуулан, эдэ нүхэд-эе ажал хэрэгүүдые хараал-саһуудан социалис уялга-гаа бшуу. Нимэ үдэнэ та-лай болохо аргаар дамжэхэ, энэ туһалаа, урма зорингынь хэдэ гээшэ тон ехэ удаа ша-дэргэ. Эдэн тухай аймагай совхозуудта үнгэрэн нигэ-лэсэлгэнциин, соёлошдой хүд дээрэ хэлсэн болоо.

Мүнөө манай эдбихтэд ажалдаа хам ороо гэхэдэ адуу болохогүй. Библиотекарьнууд Э. Вадмаева, И. Маханова, Э. Цыжибин бидэ дүр-бэн хүүдэ гараха гарбигаа зохоёго-биди. Жэзээнэ Хэргэндэ, Нариян гэжэ газарнуудтахи улаан буланууд хэрэгшээ. Гадна аймагай нүүдэл автоклуб, агитбригада хоёрой хүдэл-мэрид хабаадажа, бүхнэ аймаг сою-гуураа аянлалсалсахабиди. Тингэжэ ондоо ажахын малшадай номин, му-рысөөнэй ябасые нарбатынчитгаа дуулгажа байнабиди. Хүдэлжэ эхи-лэд байхада, шэнэ асуудалууд үшөөл гараха, арга боломжонуд ол-дохо хэбэртэй.

Галсанов В. Д. — Ахын аймагай газетин редактор:

— Наахан аймагайнай соёлош, интеллигенциин түлөөлгэшэд Фри-дэ тосхондо суглараа. Тэдэнэр ай-маг доторхи колхозуудта, хуури-нуудта боложо үнгэрэн соёлошдой, интеллигенциин суглаануудай дүр хараба. Энэ суглаан дээрэ партиин XXIV съездые утгуулан, аймагай соёлошдой, комсомол залуушуудай, нотагуудай интеллигенциин хэжэ хүдэлмэриүүд, дүүргэхэ уялганууд тухай аймгүсэдкомой түрүүлгэша нүхэр Д. С. Унжуев элидхэл хэдэн байна.

Мүн энэ эдбихтэдэй суглаан дээрэ аймагай бүхнэ соёлошдой урлал, шэнэ социалис уялга абтаа. Тэмдэ-лэмээр юумэн гэхэдэ, сар үргэлжэ хүдэлжэ байха агитбригада амхидхэ-дэжэ, тэрэнэй аймгүсэдкомой соё-лой таһагые даагна нүхэр Д. М. Ман-хуван хүтэлбэрилэбэ. Эдэнэр тус суглаанайгаа дүүрэн суглаар сугла-жа, замдаа мүнү хэблэ эхилэ. Агитбри-гадай хамта мүн хэблэ аргашад, зоной эригтэ хангаха комбинайдай хүдэлмэрилгэшэд, лекторнууд аял-саха байна. Тингэжэ тэдэ аймагайн-гаа 4 колхозтой интеллигенциин эдбихтэдэй түлөөлгэшэд Гусино-оерскэ сугларжа хэлсэхэ, бүхнэ аймаг хоорондын соёлошдой хушгэ-ри болохо шэнэ уялга абаха, ажал хэрэгүүдые хараалха юм.

Ямар тинимэ онсо хонирхоомор зүйл үзэгдэнэ гэжэ үгэ? Би өөрө Ленийн нэрэмжэтэ колхозой, Са-лэнгын совхозой залуушуудай суг-лаанда байгаа нэм. Жэзээнэ, совхоз-ой хэлсэхэ нүхэдтэ аялар, мүн ондоошые аймгуудай соёлошдой хушгэдалаа хонирнууд би ёһотой. Удэр бүрингөө ажал хэрэгүүд, хонирхоотой үүсхэлүүд, эдбихтэй соёло-нохууд тухайгаа, мүн соёлой хүгжэлтын асуудалуудаар нанам-хануудаа, ажахын түрүүлшү, тэдэнэй ажабайдал тухай ха-раһан үзэһинөө манай редакция да мэдээсэжэ байха бээ гэжэ найдаһабиди.

ОНИНОВОРСКЫНХИДАЙ ЖЭШЭЭРЭЭР

байжаруула талээр шэнэ арга нү-хээсэлүүдые бээрхэ, түрүү дүй дүр-шэлүүдые шэнэжэхэ, хэрэгтэнь дэмжэн таража байха гэжэ тогтоё-го. Ониноборскынхидай хандалта, уялга зүбшэн дэмжэлгэтэй хамта аймаг доторнай соёлой хүдэлмэри нэрхэхэ талээр ехэ хүдэлмэнэ боло-жо байна.

Манонова А. П. — Сал

Дуналхан аад...

Дуналхан аад, далайдал ажабайдалай Эрвэн шэнгээр мэдэрнэб. Даруухан аад, долгин...

Түргэн гүйдэлдөө

Тэрлэггэм хормой намхалзан Божорлоод, Задархан гэзэгэм халхинда...

Алдуу

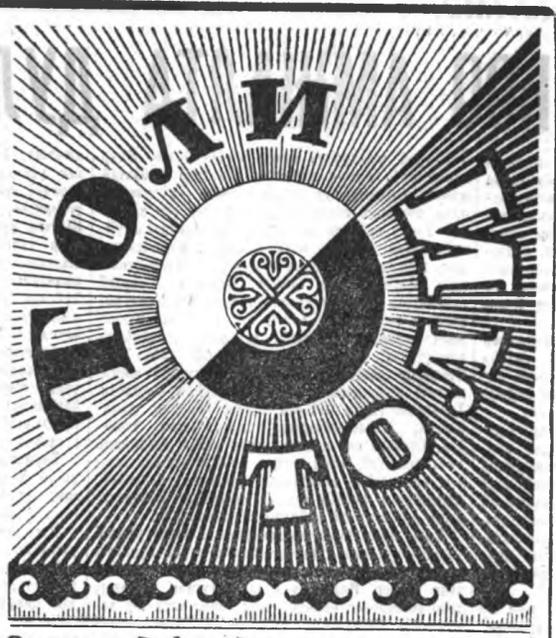
Эдир наһандаа Хэды алдуу хэгдэнэб? Эсэс хүртээрөө Хэды алдуу хэгдэхэб?

Перрон дээрэ

Тэсэбэртэй хүлээлгэн, шалашан нюдэн хүлээнэ бэшэ — Олон зоний юрьези соогуур хайшаашьёо тэгүүлнэб.

Үдэш бүри

Үдэш бүри хүлээлгээр шуургаалад, Жэр-жэр зүрхэмни хюредэгдэнэ. Үдэшын харанхьда үргэжэн үрэхилүүдээд, Жэм-жэм доосомни шэмээрнэ.

Энэ хуудаһандамнай уншагты.

- Элитэ драматургын шэнэ бүтээл тухай. Москваһаа ерэнэн үлхөө шүлэгүүд. Аман зохёолой абдарһаа.

ХАБШААХАЙ-ШҮҮМНЭЛЭГШЭ

Хэдын горхоной харзэда Хабшаахай байрланһан гэз; Харьяһан уһанай урадхалда...

ТЕАТР

Хорёод онудай үзгөөтэй байдал дахйнаа мүнхэлэн түрээжэ, Хоца Намсарайвай нэрэмжээтэ Буряад драмин театрай коллективэй...

„ТАНГАРИТ“

нүүдэй образы дабтаагүй, харин иматгал буряад революционер эхэнэрэй образы харуулахы оролдоо.

Сэхэньн хэлэхэдэ, Шонын эдбээр аашалхала, мэхэ гохо гаргахда гайхамар юумэн үгы гэжэ ханахаар.

Зүгөөр бардамханаар аашалдаг Шон мэтэн этэгээдүүдтэ ондоо арга үгышы гэжэ ханаштай.

Шоно — Г. Досев одоошы мэхэтэйхэн хүшгэн шоно гэжэ. Нютагай эдбхэтэй урдаһаа сэхэ дэбтлөггүй, гэгэн хонгор заримашууды, жэшэнь, Хорло, Банзат, Сүтсэ гэгшэды тухирхы оролдоно.

Хорло хүшнэй Бато гэжэ үбгэн хааншьёо да сагаантание намалсажа ябаһаар, буу барингүй гэртээ гэгтэ ороно эрэнэ.

Хорло хүшнэй Бато гэжэ үбгэн хааншьёо да сагаантание намалсажа ябаһаар, буу барингүй гэртээ гэгтэ ороно эрэнэ.

Зүжэгэй эгээл хурса, зурилдөөтэй энэ болно гэжэ. Оюун багшын ашар лоциноно харгы замда гараһан, энэ хүрэн ангийн дайсагтай тэмсэжэ ябаһан Бато...

Зүгөөр революци гэгшэмнэй бэлхэнэр дэдэггүй нэмэй. Зүжэгэй түгэхэдэ Оюун ша хүүдөөр шархатана, Бато партизаны баатарай үхэлөөр алдалан урлана.

Үе наһараа үлэн хооһон шахуу ябаһан үбгэн (артист Ч. Гурев), Шон баянай Нылжит (артист Е. Санжимитына) хэлэнгүй болохогүй.

В. И. Ленинэй түрөөһөр зуун наһанай дарта ойдо зөрюулаһан Ц. Шагжинай «риг» гэжэ зүжэг драматургышы, тэрэн найруулан табиһан С. Д. Бужаповошье жэнэ амжалта мүн.

ТУВА АРАДАН ХАТАР.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

МОДОШО ДАРХАН ОНТОХОН

Нэгэ нютагта уран гартай, ухаатай сэгэн модошо дархан ажаһууба ха. Нэгэтэ нютагайн баян шэнэ гэртээ үүдэ, сонхонууды хүүдээ, тэрээндэ нохоршы сагаан үгэбэй.

Модошо дархан тэрэниень шэнэ шээд: — Энш эмээлдэ баһал таарахагүй. Энээгээр муу матаар аяга хээ наа хэхээр, — гэжэ голобо.

дархан тэрээндэ обосоотой зомгоол харуулажа: — Мүнөөхи модыш сабаһаар, өөлөөһөр байтарни, энээхэн зомгоол боломо.

БАДАРШАН ЯАЖА ОНТОХО ХӨӨРӨӨ

Урданай сагта болоһон хэрэг. Тугын талада бэлэй гу, али Юрөөдэ һэн гу, юрээдөө буряад зоний ажаһуудаг нютагта болоһон юм гэлсээг.

— Онтохо шагнахада зон сулгарба. Ламбагай онтохоёо хөөрөт, — гэжэ гэртэй эзэн ноёо халаа мушхаба.

наб, дүтэлжэл ябанаб, дүтэлжэл... Тимгээд лама нодзөө гэгшэ бүглөөд, аниргүй болоһоо.

ЗАХИЛ Үнэн болоһон ушар

Мүнөөшье Норпол үбгэжөөл почтоһоо ерэмсээрэ, гуталаа тайлаад, гартаа газета баринхай, орон дээрээ хэбтэбэй. Тимгэхэ үедэнь үүдэн нээрэжэ, колхозой бүхэлтэй орлогшо Жамьян ороно мөншлээдэ, энэ тэрэ юмэ үлэ мэдэг харалһанай удаа:

Норпол үлгэсын таһарһаа костюмаа заһан гаража эрээд, ехэ бардамаар илгэжэ хэлэбэй: — Би «Байгал» журналай захил хэнэб.

— Хари болоход байгаа, теэд финлансын талаар муушар байна. И вообще-то шэнэ мүнөөгө гүшад түхэрэйг «Наука жинь», «Огонек», «Роман-газета» гэжэ мэтэе залха һэм, — гэжэ тоолоһоно.

РИНГЫН ЛАУРЕАДУУД БОКС

КАУНАС, ноябрийн 24. Энэ СССР-эй спортсменуудай дунда өөр хоорондын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мурьсөөн дүүргэбэ ха юм.

дэе очкоогооро диллэнэ байна. Тимгэжэ манай хоёр боксернууд мурьсэ медальда түрүүшынхээ түрээбэ ха юм.

Хүндлэжэ, хүндэ бэетэй спортсменуудай дундаһаа Москвит Олег Коротаев, Камо Сароян (Ереван) гэгшэд түрүүшынхэе оронингоо чемпион болон.

Нэгэдэхи хуудаһанда депутатунуудынотой нютагай Советүүдэй гүйсэхэ хөө комитетүүдэй бүхэр син зүблөөн дээрэ М. А. Сусловай хэлэһэн ВСПРП-гэй Х сьездын мэдээлэлүүд.